№ 10 Յունվարի 22 (Փետրվարի 3) 1881 Յունվարի 22 (Փետրվարի 3) № 10

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Օտարաբաղաքացիք սիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

„ՄՇԱԿ“

ԼՐԱԳԻՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

1881 թ-ին

(ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Կը հրատարակվի նոյն դիրքով և նոյն պրոգրամմայով ԱՄԵՆ ՕՐ (բացի տօն և տօներին հետեւեալ օրերից)։

ՊՐՕԳՐԱՄՄԱ. I. Տէրութեան կարգագրութիւններ, II Առաջնորդող յօդուածներ, III Ներքին տեսութիւն, IV Արտաքին տեսութիւն, V Խառն լուրեր, VI Հեռագիրներ, VII Ֆելիետօն և բանասիրական, VIII Յայտարարութիւններ։

ԼՐԱԳՐԻ ԳԻՆԸ, տարեկան 10 ռուբլ, կէս տարվան 6 ր., հինգ ամս. 5 ր., չորս ամս. 4 ր., երեք ամս. 3. ր. երկու ամս. 2 ր. և մի ամս. 1 ռուբլ։

Գրվել կարելի է խմբագրութեան մէջ հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի պատասխան։—Ներքին տեսութիւն։ Հակասեմիտական շարժում։ Նամակ Երևանից։ Նամակ Խմբագրին։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—Արտաքին տեսութիւն։ Գերմանիա։ Նամակ Ֆրանսիայից։—Խառն լուրեր։—«Մշակի» հեռագիրներ։—Յայտարարութիւններ։

ՄԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

„Մեղու Հայաստանի“ լրագրի այս տարվայ 2-րդ համարը հրատարակվեցաւ յունվարի 20-ին։ Այդ համարի մէջ „Մեղուն“ իր սովորական կեղտոտ կերպով ակնարկում է Ֆելիետօնի մէջ որ „Մշակը“ բողոքականների օրգան է և կարող է ստանալ օժանդակութիւն միսիոնարական բողոքական ընկերութենից։

Միշտ մի և նոյն կեղտոտ և անպիտան ձև յեղաշրջել մտքերը և հակառակորդի ասածները։ Մենք ասեցինք որ ուրախ ենք, որ այլադաւան հայերը գրվում են „Մշակին“, մենք չասեցինք որ միայն աւետարանական հայեր են գրվում, այլ այլադաւան ասելով հասկանում ենք և կաթոլիկ հայերին։ Կաթոլիկ հայերի հետ, օրինակ, ի՞նչ գործ ունի միսիոնարական բողոքական ընկերութիւնը։ Մենք ասեցինք, որ մեր նպատակն էր միշտ դարձնել „Մշակը“ ընդհանուր հայոց ազգային օրգան, բայց ոչ թէ ազգի մի կրօնական մասի օրգան, մեր նպատակն է ծառայել ազգի ընդհանուր շահերին, առանց խտրութիւն դնելու մեր ազգի մէջ գոյութիւն ունեցող այլ և այլ կրօնների մէջ։ Մենք կրկնում ենք, որ շատ ուրախ կը լինէինք եթէ մահմետական հայերն էլ սկսէին գրվել մեր լրագրին։

Իսկ այժմ „Մեղուի“ ստոր ինսինուացիային մենք կը պատասխանենք, որ մենք այն մարդիկներից չենք, որոնք որ և է ընկերութեան, —լինի դա բողոքական միսիոնարների, կաթոլիկ եզուիտների, կամ Թիֆլիսի հաստափոր վաճառականների ընկերութիւնը, — դրամական օժանդակութեամբ հրատարակենք մեր թերթը։ Մենք կը հրատարակենք „Մշակը“ քանի որ բաժանորդներ և սեփական նիւթական միջոցներ կունենանք, իսկ եթէ այդ երկու աղբիւրներն էլ պիտի կորցնէինք, մենք լաւ կը համարէինք բոլորովին հրաժարվել մեր լրագրի հրատարակութիւնից, կամ գուցէ շաբաթը մի անգամ, վերջապէս ամիսը մի անգամ հրատարակել թերթը,—քան թէ կաշառվել Թիֆլիսի վաճառականներից և խաւարասէր ու ըթամիտ հայ ինտելիգէնցիային պատկանող ամենափտածներից, կամ, որ աւելի էլ վատ է, ստանալ Լ՚ՋՄիածնից մի քանի հարիւր ռուբլ, նրա արածների մասին լռելու պայմանով։

Մեզ համար գործունէութեան անկախութիւնը ամենաթանգագին բանն է։

Մենք դարձեալ կրկնում ենք Պետրոս Սիմէոնեանցին, որ նա վարվում է ինչպէս Մոսկվայի ժուլիկները. ինչ որ ինքն է անում, վերաբերում է ուրիշներին։ Մենք լռում էինք նրա ասածների վրա, բայց նրա մեզ վրա արած անպիտան և կեղտոտ յարձակմունքը տեղիք է տալիս մեզ պարզապէս յայտնել, որ ահա մի ամբողջ տարի է, որ նա շողոքորթում է ազգի այն բոլոր տարրերին, որոնցից յոյս ունի ստանալ դրամական օժանդակութիւն, ծախելով նրանց իր անկախութիւնը, իր խօսքի ազատութիւնը, եթէ երբէք ունեցած է այդ անկախութիւնը և այդ ազատութիւնը։ Եւ այդ տարրերը հետեւեալներն են. Լ՚Ջմիածինը, մեր ինտելիգէնցիայի ամենաբթամիտ ու ամենափտած մասը և ազգի վրա թափող Թիֆլիսի վաճառականները։ Իր մտաւոր և բարոյական անկախութիւնը մի քանի ակցիաներ անուանվող ողորմութեան, այն է մօտ երկու հազար ռուբլու համար ծախող ստոր մարդը, յանդգնում է ուրիշի վրա ստուեր գցել։ Ուրիշի վրա կեղտը գցելու նպատակը, իր սեփական կեղտը ծածկելն է։

„Մշակը“ պահպանվել է, պահպանվում է և միշտ կը պահպանվի տարեկան կամաւոր բաժանորդներով և մեր սեփական միջոցներով, իսկ եթէ մենք մի անգամ կատարելապէս ազքատանայինք,—մենք երբէք ամենատոր և իր պատուի վերջին նշույլը կորցրած փողոցային մուրացկանի պէս ձեռք չէինք մեկնի ոչ ոքին, ծախելով մեր բարոյական անկախութիւնը և ազատապէս մտքեր յայտնելու իրաւունքը, այլ աւելի լաւ կը համարէինք կատարելապէս դադարեցնել «Մշակի» հրատարակութիւնը և գաղթել ուրիշ երկիր, հեռու գնալով այն հասարակութիւնից, որ ընդունակ է վարձատրել միմիայն ստորութիւնը և ցածութիւնը, վախենալով միմիայն ստորութիւնից և ցածութիւնից։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԿԱՍԵՄԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Սկսած այն ժամանակից, երբ եւրոպական տէրութիւնները յանուն արդարութեան և քրիստոնէական մարդասիրութեան միջազգային դաշնագիրներով արմատախիլ արին հին աշխարհից աւանդած սարկութիւնը, այդ տանջանքներով, արիւնով և դառն արտասուքով լիքը հաստատութիւնը (институтъ), սկսած այն ժամանակից երբ Ֆրանսիական յեղափոխութիւնը յայտնեց մարդկութեանը „հաւասարութեան“ բարձր սկզբունքը,—այդ ժամանակից սկսած գիտութիւնը իր ամենապայծառ պրինցիպներից մէկն է համարում՝ մարդկանց հաւասարութիւնը բարոյական և իրաւաբանական տեսակէտից։ Բայց ի՞նչ ենք տեսնում իրական աշխարհում։ Մարդկութիւնը կարծես արհամարհում է գիտութեան ձայնը։ Հակասեմիտական ուղղութիւնը պարզ ցոյց է տալիս թէ որքան շօշափելի է կեանքի և գիտութեան եզրակացութիւնների մէջ նշմարվող հակասութիւնը,—մի տարօրինակ երևոյթ որ չէ ներդաշնակում լուսաւորութեան և առաջադիմութեան ընթացքի հետ։

Այն խայտառակ շարժումը որ յայտնվեցաւ վերջին ժամանակը հրէական տարրի դէմ Գերմանիայի խաւարամիտ շրջաններում, արձագանք գտաւ և ռուս յետադէմ կուսակցութեան մէջ։ Այն ինչ մայրաքաղաքների ռուս ամբողջ մամուլը ծաղրում էր „լուսաւոր Գերմանիայում“ ծնված հրէաշաւոր ուղղութիւնը, Մոսկվայի մի լրագիր միայն բոլոր սրտով համակրեց հակասեմիտական ուղղութեանը և համակրեց ոչ թէ միայն պաշտօնական կերպով, այլ և նիւթական, պարագլուխ հանդիսանալով մի իբր թէ կազմակերպվող ընկերութեան, որի նպատակն է ընդդիմադրել հրէական կեանքի զարգացմանը։ „Ը՚նդ դիմել ոչ մի հրէայի ինչ արհեստի և պարապման չը լինի նա,“—ահա այդ կազմվող ընկերութեան նշանաբանը։ Կարծիք չը կայ որ նրան հաջիւ թէ յաջողի իրագործել իր նպատակը, բայց իրողութիւնը, երևոյթը ինքն ըստ ինքեան շատ ցաւալի է։ Հրէաների դրութիւնը Ռուսաստանում առանց այն էլ աննախանձելի է։ Զրկված լինելով մի շարք քաղաքական և պետական իրաւունքներից հրէական ինտելլիգենցիայի ներկայացուցիչները սեփական օրգաններում աշխատում են փշրել հասարակութեան մէջ դարերով ամրացած նախապաշարմունքները և աւանդական ատելութիւնը դէպի սեմիտական տարրը։ Փոխանակ համակրելու և ամենակերպ նպաստելու այդ գեղեցիկ գործունէութեանը, դեռ գտնվում են հրապարակախօսներ, որոնք չեն ամաչում լրագրի էջերից ատելութիւն և թշնամութիւն քարոզելու դէպի հրէաները։ Այդպիսի մի անարգ ձգտում կարող էր յայտնվել միայն մի նեղ, յետադէմ և թթված ազգասիրական շրջանում։

Չը պէտք է կարծել որ հակասեմիտական շարժումը նոր ժամանակներում յայտնվեցաւ Գերմանիայում և մասամբ Ռուսաստանում։ Դեռ անցեալ տարի Նիւ-Յորկում կազմվել էր մի միութիւն, որ ընտրել էր իր նպատակը՝ ոչնչացնել հրէական ցեղը։ Այդ ընկերութեան կանոնադրութեան ամենակոյր ֆրանատիկոսութիւնով։ Ահա այդ յօդուածներից մի քանիսը.—Չը պէտք է յաճախել եկեղեցի, որովհետև այնտեղ երգվում են Դավիթ մարգարէի սաղմոսները։ Չը պէտք է յաճախել կօնցերտներ, որովհետև այն-

տեղ տալիս են Օֆֆենբախի, Մենդելսոնի, Մայերբերի և ուրիշ հրէայ կոմպոզիտորների շարադրութիւնները։ Պէտք է աշխատել, որ հրէաները չընտրվեն պարլամենտի անդամներ, որովհետև Բիկոնսֆիլդը Անգլիայում, Լասկերը Գերմանիայում, Ժիւլ Սիմոնը և Լրեմիէն Ֆրանսիայում պետական կեանքի մէջ մեծ նշանակութիւն են ստացել։ Չը պէտք է կարդալ Աուերբախի, Հայնէի, Բերտօլդիի և ուրիշ հրէայ հեղինակների գրուածքները։ Չը պէտք է ստանալ Հարպերի պատկերազարդ ամսագիրը, որովհետև նրա գլխաւոր աշխատակիցը—հրէայ է։ Չը պէտք է ստանալ „Նիւ-Եօրկ-Հերալդ“ լրագիրը, որովհետև նրա հրատարակողը յաճախում է հրէական ընտանիքներ և այլն...

Թէ որքան անմիտ է այդ կանոնադրութիւնը և թէ ինչ հասկացողութեան տէր մարդիկ են նրա հեղինակները և հետևողները,—այդ պարզ է ընթերցողի համար։ Մեզ մնում է միայն ասել, որ հակասեմիտական շարժումը արտայայտում է ոչ այլ ինչ, եթէ ոչ յետադէմ կուսակցութիւնների թշնամութիւնը դէպի յառաջադիմութիւնը, որի համար միշտ գործել են և գործում են հրէաները։

Մոսկվա Ս. Դաղեանց

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

—

Յունվարի 12

Արդէն յայտնված է պաշտօնապէս, որ Եղիազար արք-եպիսկոպոսը հանված է Երևանի թեմի փոխանորդական պաշտօնից, զրկված է արքութեան տիտղոսից և նշանակված է անորոշ միջոցով բնակվելու Գեղարդայ վանքի մէջ, քաւելու իր եօթնամեայ փոխանորդական պաշտօնում գործած մեղքերը։ Եօթնամեայ պաշտօնավարութեան ընթացքում երկու անգամ Երևանայ ժողովուրդը, երեք անգամ ինքը Եղիազար արհին՝ խնդրամատոյց են եղել բարձրագոյն հոգևոր իշխանութեան, որ արձակէ նրան իր պաշտօնից և թոյլ տայ բնակվել Էջմիածնայ խցերից մէկի մէջ, բայց հոգ. իշխանութիւնը մերժել է թէ ժողովրդի և թէ Նորին սրբազնութեան խնդիրը. առաջնոյն պատասխանելով թէ «դրա ծերութիւնն ու տկարութիւնը պատճառ չէ կարող լինել պաշտօնից հանելու», իսկ իրան պատասխանելով թէ «ս պ ա ս ի ր»։ Մի և նոյն միջոցին հոգ. իշխանութիւնը պակասեցրեց սրբազանի տարեկան ռոճիկը՝ 1200 ռուբլին իջեցնելով 600 ռուբլու, որպէս զի՝ ինքը սրբազանը, թողնէ երթայ իրովին. սակայն նա մնաց և չարունակ պահանջեց իր ռոճկի պակասը և չուզեց հասկանալ հ. իշխանութեան դիտաւորութիւնը։ Մատթէոս կաթողիկոսի օրով պատահած միաբանութեան ապստամբութեան մէջ Եղիազար արքեպիսկոսը նշանաւոր դեր խաղալով, առանձին տպաւորութիւն էր թողել նոյն միաբանութեան մէջ։ Այս հանգամանքը՝ հոգ. իշխանութիւնն ի նկատի ունելով, չէր ցանկանում երբէք որ Նորին գերապատուութիւնը մնայ Էջ. միաբանութեան շրջանում։ Մի և նոյն ժամանակ հ. իշխանութիւնը նշանակելով նրան փոխանորդ՝ խլել էր նրանից փոխանորդական պաշտօնին յատկացած բոլոր աւանդական իրաւունքները և այսու վնասել էր ոչ միայն Եղիազար եպիսկոպոսին նիւթապէս և բարոյապէս, այլ և ամբողջ Երևանի թեմի եկեղեցիներին և դպրոցներին, գուցէ և անգիտակցաբար։ Թեմական փոխանորդը զրկված լինելով իրական-իշխանական միջոցներից՝ լոկ բարոյական միջոցներով չը կարողացաւ կարգի պահել իր ստորադրեալ եկեղեցական և դպրոցական գործոց սպասաւորներին և այդու անիշխանութիւնը տիրեց թէ եկեղեցիների և թէ եկեղեցականների մէջ, և թէ դպրոցականների մէջ, որոնց մերձաւոր հսկողութիւնը յանձն է եղած համաձայն օրինաց, թեմական առաջնորդին։ Այսպիսի անիշխանութեան միջոցին, շատ եկեղեցիների և դպրոցների շարժական և անշարժ կայքերը մասնաւոր անձերի սեփականութիւն դարձան, ժողովուրդը պաղեց դէպի բարձրագոյն հոգ. իշխանութիւնը և սկսեց կասկածել ազգային կոչված գործերի յառաջադիմութեան նկատմամբ. ուստի, ամենայն զոհաբերութիւն ազգային հիմնարկութեանց նկատմամբ, (իրաւացի և թէ անիրաւացի), կորուստ համարեց, որ և անտարբերութիւնը տիրեց ժողովրդի մեծամասնութեան սրտի և զգացմանց վրա։

Հոգևոր իշխանութեան և Եղիազար եպիսկոպոսի մէջ եղած յարաբերութեան չնորհիւ ժողովուրդը կրում է վերոյիշեալ նիւթական և բարոյական վնասները, եօթը տարվայ ընթացքում։ Այժմ Եղիազար եպիսկոպոսը 72 տարեկան հասակում, մեղադրվելով մի տարաբաղդ կնոջ պաշտպանելու պատճառաւ, մի կնոջ, որ ազգական է իրան, որ չարաչար տանջված է իր մարդու անտանելի վարք ու բարքից, այժմ այդ կնոջ առթիւ ոստիկանութեան դիմադրելու աղագաւ և հոգ. իշխանութեան հրամանին ևս հակառակելու համար, պաշտօնանկ է եղած խեղճ ծերունին և պաշտօնէր է ստացել գնալ Գեղարդայ վանքն յաքսոր։

Եթէ հ. իշխանութիւնը պատժած լինէր ծերունի եպիսկոպոսին կեղծ վկայականներ տալու և թեմ. դպրանոցիս յատկացած ծննդական վկայականներից ստացված արդիւնքին խեթիւ նայելու նկատմամբ, մենք ոչինչ չէինք կարող ասել, բայց 72 տարեկան ծերունուն պատժել տարփածու պահելու կեղծիքով, այդ մի զարմանալի կատակ է միայն դէպի նրա զառամեալ ծերութիւնը։

Պէտք է գիտենալ, որ այդ մեղադրանքը մի և նոյն ժամանակ զայթակղեցուցիչ է ժողովրդի համար ևս, որը իրաւամբ զայրացեալ պատրաստում է մի բազմաստորագիր խնդիր առ Վեհափառ Կաթուղիկոսը, որպէս զի յիշեալ առթիւ չը պատժէ զառամեալ ծերունուն և բարեհաճի վերադարձնել արքութեան տիտղոսը, և միանգամայն ներողամիտ լինելով, հրաման տայ Նորին գերապատուութեան անցուցանել իր վերջին օրերը Էջմիածնայ պարսպների մէջ։—

Մեր կարծիքով աւելորդ էր ժողովրդի կողմից այդ տեսակ խնդիրը. արդէն մասնաւոր անձինք հասկացրել են Նորին Վեհափառութեան գործի էութիւնը և մենք մեծայոյս ենք, որ Վեհափառ Հայրապետը մի անկիւն կը չնորհէ պատկառելի ծերունուն, որ յիսուն տարուց աւելի է ծառայել Էջմիածնին, ամենայն հաւատարմութեամբ։ Ի՞նչ անենք, որ այժմ իր ծերութեան պատճառաւ հակամիտ է ստէպ—ստէպ պարապանցութեան մէջ ընկնելու։—

Գերապատիւ Եղիազար եպիսկոպոսի պաշտօնանկ լինելու պատճառաւ, նոր տարուայ պաշտօնական այցելութիւնների և Զրօրհնեաց հանդէսը կատարելու համար՝ Վեհափառ Կաթողիկոսն ուղարկել էր Սինոդի անդամ Գրիգոր եպիսկոպոս Տէր-Մատթէոսեանցին։

Զրօրհնեաց հանդէսը մի այնպիսի չքեղութեամբ կատարեց երիտասարդ եպիսկոպոսը, որի նմանը շատ տարիներից հետէ չէր տեսնված։ Անթիւ բազմութիւն ուղեկցում էր հանդիսին դէպի Ցորդանան և անտի դէպի եկեղեցին։ Շատ մեծ էր ժողովրդի գոհութիւնը թէ սրբազան Գրիգորից և թէ նորան ուղարկողից։

Սրբազան եպիսկոպոսը զկնի հանդիսին այցելութիւն արաւ Եղիազար եպիսկոպոսին ևս, որով շատ ուրախացրեց ժողովրդին։ Նաև կարդացրեց որ ըստ սովորութեան խաչը կնքահօր տունը չը տանեն, բայց հետևեալ օրն իսկ մեր փողոցաչտ քահանաները ծածկաբար տարան կնքահօր տունը, իրանց մի քանի կօպէկից չը զրկվելու համար, առանց մտածելու, որ դորանով վնասում են եկեղեցուն։ Գերապատիւ հայրը նկատելով մեր եկեղեցական սպասաւորների անկարգ և յետադէմ վիճակը՝ խոստացաւ անձամբ տեղեկացնել Նորին Վեհափառութեան և փութացնել մի գործունեայ առաջնորդ ուղարկելու ամենակարևոր խնդիրը։ Ցանկանում ենք յաջողութիւն այդ բարի դիտաւորութեան։

ՆՈՐԱՑՐ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Երևան, 7 յունվարի

1879 թուականի սեպտեմբեր ամսից սկսեալ մինչև դեկտեմբերի վերջը անցեալ 1880 ամի ես ժողովել եմ մի քանի ռուբլի յօգուտ նախկին Դպրոցասիրաց և Կիլիկեան, իսկ այժմեան «Միացեալ ընկերութեանց» համար, ընդամենը յիսուն և չորս ռուբլի։

Ուղարկելով ձեզ այդ գումարը և նուիրատու անձների ցուցակը, խնդրում եմ ձեզանից տպագրել «Մշակ» լրագրի մէջ այդ անձերի ազգանունները, իսկ յիսուն և երկու ռուբլին հասցնել ըստ պատկանելոյն, Կ. Պոլսի «Միացեալ ընկերութեանը»։

Նուիրատու անձների անուանացուցակը։ Ռափայէլ Պատկանեանց 3 ր., Աբգար Օրբելի 3 ր., Տրդատ Վարդանեանց 3 ր., Նիկողայոս Նաւասարդեանց 3 ր., Նիկողայոս Թարխանեանց 3 ր., Հայրապետ Տէր-Ցովակիմեանց 3 ր., տ. Անտուանէտ Հասան-Ջալալեան 3 ր., տ. Սաթինիկ Հասան-Ջալալեան 3 ր., տ. Վառինկա Հասան Ջալալեան 3 ր., Մեսրովբ քահանայ Գիւլուսմեանց 3 ր., Օհան Քրդեանց 1 ր., Ռուբէն Հասան-Ջալալեան 5 ր., Հայկ Տէր-Ամբակումեան 5 ր., Ցովհաննէս Մարգարեանց 5 ր., Կարապետ Սառաճեանց 5 ր., Միքայէլ Վանեցեանց 3 ր.։ Ընդամենը 54 ր.։

Ռուբէն Ջալալեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 19 յունվարի

Մի քանի երիտասարդներ, անցեալ տարի ստորագրութիւն բաց արինք յօգուտ «Արարատեան» այժմ «Միացեալ ընկերութեան», կամենալով մեր կարողութեան չափ օգնել այդ ազգօգուտ հիմնարկութեան։

Մեր ժողված գումարը, որ 96 ռուբլ և մի քանի կօպէկ էր, խմբագրութիւնդ ստացել է նուիրատուաց ցուցակի հետ միասին։ Իսկ այդ ստորագրութեան թերթերից մինը մինչև այժմ չը կարողացանք հասցնել խմբագրութեանդ, բոլորովին մեզանից անկախ պատճառներով։ Ահա ստորագրութեան թերթի հետ միասին յանձնում եմ ձեզ դրամը, խնդրելով նաև տպագրելով նուիրատուաց ազգանունները ձեր պատուական թերթում, ի գիտութիւն նոցա։

Կ. Բաղուրեանց 1 ր. 5 կ., Մի ոմն 20 կ., Ս. Նաւասարդեանց (երևանցի) 20 կ., Ս. Տէր-Գրիգորեանց 15 կ., Աղասի Հովիւեանց 20 կ., Սամսոն Ապրելեանց 15 կ., Հայաստանցի 20 կ., Գ. Պ. Սարգսեանց 30 կ., Գ. Բեժանեանց 20 կ., Օ. Միկիրտումեանց 20 կ., Михаилъ Байковъ 20 կ., Աղէքսանդր Եղիազարեանց 50 կ., Դաւիթ Բարսեղեանց 60 կ., Միքայէլ Շահումեանց 1 ր., Գրիգոր Եղիազարեանց 50 կ., Դարչօ Շահումեանց 20 կ., Մի ոմն 90 կ., Մի ոմն 20 կ., Գրիգոր Տէր-Ստեփանեանց 2 ր., Բայիսեվելով 40 կ., Աղէքսանդր Այվազեանց 50 կ., Բարսեղ Ներսիսեանց 20 կ., Կ. Աբշարումեանց 40 կ., В. Кольцовъ 20 կ., Թադէոս Երուանդեանց 20 կ., Արշակ Դեմուրեանց 15 կ., Գեոզալեանց Տիգրան 40 կ., Բազրատ Մխիթարեանց 15 կ., յակովբ Մանասեանց, Նիկողիմոս Ամատունուց 30 կ.։ Ընդամենը տասն և մէկ ռուբլի երեսուն և երկու կօպէկ (11 ր. 32 կ.)։

Այս ստորագրութեան թերթի տպագրութեան համար 2 ր. տողերիս գրողն է տուել։

Տ. Նաւասարդեանց

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Порядокъ» լրագիրը հաղորդում է, որ կապիտան Կլոստովիչ հնարել է մի նոր ձևի օդապարիկ մեքենայ, որ չուտով կը ներկայացնէ Ս. Պետերբուրգի տեխնիկական ընկերութեան քննութեանը։

—

«Варшавскій Дневникъ» լրագիրը հաղորդում է, որ ներքին առաջին փոխառութեան 200,000 ռուբլ տանող տոմսակը ընկաւ Եան Ռէյտեր անունով հիւսնին, որ Վարշավայից ոչ հեռու գտնվող Սելցի գիւղի մի այնպիսի յետ ընկած անկիւնումն էր ապրում, որ հազիւ կարողացան նրան գտնել, նրան ուրախալի լուրը յայտնելու համար։

—

«Մշակի» խմբագրատունը յայտնում է բոլոր թղթակիցներին և աշխատակիցներին, որ խմբագրատան մէջ ստացված յօդուածները մենք չենք վերադարձնում, բացի մեծ, մշակված, հիմնաւոր յօդուածներից։ Այդ յօդուածներն էլ փոստով չենք յանձն առնում ուղարկել, այլ յօդուածագիրը պէտք է կամ ինքն յետ ստանայ, կամ յանձնի իր մի ծանօթին յետ ստանալու խմբագրատանից։

—

Զարդախլուից մեզ գրում են, որ երկար ժամանակ փակված լինելուց յետոյ, այդտեղի ուսումնարանը վերջապէս կրկին բացվել է, բայց դժբաղդաբար այնպիսի ուսուցիչ ունի, որ իր բարք ու վարքով լաւ օրինակ չէ կարող լինել աշակերտների համար։

—

Ընթերցողին յայտնի է, որ յունվարի 7-ին ԲԱԳՈՒԻ հայ թատրոնասէրները ներկայացրին քաղաքային կլուբի դահլիճում Սունդուկեանցի «Խաթաբալա» պիէսան։ Այժմ մեզ գրում են, որ այդ ներկայացումից դոյացաւ 460 ռուբլ զուտ արդիւնք, որի կէսը վճռված է տալ «Մարդասիրական» ընկերութեան ընթերցարանի օգտին, իսկ միւս կէսը Կ. Պոլսի «Միացեալ» ընկերութեան օգտին։

—

Զարմանալի բան է, որ ԹԻՖԼԻՍԻ ֆրանսիական հասարակութիւնը բոլորովին ա ս ի ա կ ա ն հասարակութիւն է դարձել։ Մեր ֆրանսիացիներին ոչ մի տեղ չէք տեսնի, ոչ տեղացիների տներում, ոչ կոնցերտներում ու թատրոններում, ոչ էլ կլուբներում։ Նրանք փակված, յետ քաշված կեանք են վարում և նայում են կարծես մեր հասարակութեան վրա ինչպէս կաթնատու կովի վրա միայն, որոնց միջոցով կարելի է հարստանալ և ապա առանց որ և է յարաբերութիւն ունենալու տեղական հասարակութեան հետ, վերադառնալ Թիֆլիսից Ֆրանսիա։ Ֆրանսիացին երբէք մի կօպէկ չի տայ տեղական մի որ և է բարեգործական նպատակին, այն ինչ ինքն հարստանում է և տեղացիներին հարստահարում է թանդ թանդ ծախելով մեզ վրա վանաղան ֆօդային ապրանքներ։ Նոյնպէս, երբ որ իրանք պարահանդէս են տալիս յօգուտ իրանց բարեգործական ընկերութեան, արգելում են ծախել տոմսակներ տեղացիների վրա, արգելում են տեղացիներին իրանց շրջանի մէջ մուտքը։ Այդ երևի այն նպատակով, որ նրանցից էլ ոչ ինչ չը պահանջեն, երբ տեղական մի որ և է բարեգործութեան համար ստորագրութիւն, թատրոնական ներկայացում, կոնցէրտ կամ պարահանդէս է լինում։

—

Լսում ենք, որ Գաբրիէլ Սունդուկեանց Նորից մշակել է իր «Էլի մէկ զոհ» պիէսան, աւելացրել է այդ գրուածքին չորրորդ գործողութիւն և կատարելագործել է պիէսայի մէջ երիտասարդ սերունդի տիպերը։ Ասում են, որ այս օրերս մեր հեղինակի այդ ձևով փոխված պիէսան կը ներկայացնվի Թիֆլիսի թատրոնում։

—

«Кавказъ» լրագիրը լսել է, որ փետրվար ամսից սկսած պ. Պալմ այլ ևս ռուսաց օպերա չի ունենայ։ Լսվում է, որ առհասարակ օպերա չի լինի Թիֆլիսում, մինչև քաղաքային մեծ թատրոնի շինութեան վերջանալը։

—

Լսում ենք, որ առաջիկայ մեծ պասին մի քանի պարոններ դիտաւորութիւն ունեն կարդալ Արծրունու թատրոնում մի շարք դասախօսութիւնների։ Ոմանք կը կարդան հայերէն լեզուով, միւսները ռուսերէն, իսկ մի պարոն կը դասախօսի ֆրանսերէն լեզուով։

—

«Порядокъ» լրագիրը հաղորդում է, որ այս օրերս պ. դոկտոր Ժուկ հրատարակեց մի գիրք Ս. Պետերբուրգում «Мать и дитя» վերնագրով (Մայր և մանուկ)։ Այդ գրքում բազմաթիւ օգտաւէտ տեղեկութիւններ կարելի է գտնել մոր դրութեան մասին ընտանիքում և երեխաների դաստիարակութեան մասին։

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղի «Մշակի» բաժանորդներից շատերը չեն կարողանում իրանց համարները փոստից ստանալ, որովհետև ուրիշ անձինք, որոնք թէև սատիկ հետաքրքրվում են «Մշակով» բայց իրանք չեն կամենում տարեկան 10 ռուբլ տալ խմբագրութեանը, փոստը ստանալուն պէս վազում են փոստատուն և սեփականացնում են լրագրի ստացված համարները։ Այդ նոր ձևի գողութեան չնորհով, որ հայի ժլատութենից է ծագում, «Մշակի» բաժանորդները չեն կարողանում իրանց անունով համարները ձեռք բերել։